

Ansökan om bidrag till att genomföra huvudstudie för projektet Läderfabriken i Klippan kommun, efterbehandling av förorenad mark och industribyggnad.

HUVUDUPPGIFTER

Sökande

Klippans kommun.

Kontaktperson

Birgitta Johansson Sternerup, miljöchef.

Projekt

Ansökan avser bidrag till att genomföra huvudstudie, med målsättning att utgöra underlag för slutlig efterbehandling av de föroreningar som verksamheten vid f.d. läderfabriken i Klippan har efterlämnat.

Objekt

Ansökan avser Klippans Läderfabrik, i huvudsak fastigheten Klippan 3:123 belägen i Klippans kommun, Skåne län.

Under åren 1906-1988 har på olika sätt, behandlats råhudar för framställning av skinn och lädervaror i läderfabriken. Efter 1988 har fabriksbyggnaderna stått i huvudsak tomma. Baserat på den samlade bedömningen utifrån föroreningarnas farlighet, föroreningsnivå, spridningsförutsättningar och känslighet/skyddsvärde har objektet Klippans Läderfabrik klassats i riskklass 1 enligt MIFO-metodiken. Föroreningarna finns i fyllnadsmassorna, förorenade markområden, byggnader och grundvatten.

Föroreningssituationen

De dominerande föroreningarna som klassas med ”mycket hög farlighet” är arsenik, bly, sexvärt krom och polyaromatiska kolväten.

Föroreningar med ”hög farlighet” är trevärt krom samt koppar och med ”måttlig farlighet” zink samt alifatiska kolväten.

Föroreningarna kommer i huvudsak från deponerade restprodukter, förorenat sediment i ledningar, samt spill och läckage från avloppsledningar.

Uppskattningsvis uppgår den förorenade jordvolymen, förorenade massor med halter över riktvärden för känslig markanvändning, till omkring 30 000 – 40 000 m³ därutöver tillkommer förorenade byggmaterial.

Den största delen av de förorenade massorna ligger över grundvattenytan.

Undersökningar visar dock att spridning av föroreningarna via grundvattnet sker kontinuerligt till Bäljaneå och till omkringliggande mark.

Andra spridningsvägar kan vara mänskliga aktiviteter i området och damning vid torr väderlek.

Prioriteringsgrund

- Staten har genom tidigare saneringsbidrag redan prioriterat och påbörjat saneringsprojekt av Klippans läderfabrik. 1995 beviljade Naturvårdsverket Klippans kommun medel att kartlägga och sanera förorenad mark kring Läderfabrikens f.d. reningsdammar intill Bäljaneå. Under efterbehandlingsens slutskede konstaterades höga halter av krom och arsenik, som förorenade en nyanlagd damm i det sanerade området. Ytterligare medel för undersökningar beviljades. Dessa undersökningar visade att höga halter av krom och arsenik fanns i ledningar, grundvatten och jord/utfyllningar på fabriksområdet, vilket bland annat innebar att dammen förorenades.
- Länsstyrelsen i Skåne län har prioriterat Klippans Läderfabrik som nr två i 30-listan för efterbehandlingsåtgärder i Skåne län. Objektet är klassat i riskklass 1. I ”regionalt program för 2003”- Inventering och efterbehandling av förorenade områden i Skåne län, samt ansökan om medel för utredning av förorenade områden ” har Länsstyrelsen i Skåne län beskrivit att efterbehandlingen av Klippans Läderfabrik står inför slutförande av huvudstudien samt att projektet kan bli aktuellt för att ingå i åtgärdsram under 2003 eller 2004.
- Spridning av föroreningarna från Klippans Läderfabrik innebär hot mot vattenkvaliteten i Bäljaneå. Området berörs av förordningen SFS 2001:554 om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Från och med den 25 april 2002 gäller Naturvårdsverkets förteckning, NFS 2002:6, över fiskevatten som skall skyddas enligt förordningen 2001:554 om miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. I Skåne pekar naturvårdsverket ut tre sjöar och två vattendrag, bland annat Bäljaneå som ett laxvatten som ”behöver skyddas eller förbättras i kvalitet”.
- Bäljaneå har ett unikt laxbestånd och möjligheterna att enkelt nå fiskeplatserna längs ån värderas högt av sportfiskarna. Området kring Bäljaneå hyser botaniska och faunistiska värden och har också stor betydelse ur rekreations och landskapssynpunkt.
- Läderfabriksområdet förfular Klippans centrum och utgör en fara med förslumning och olycksrisk. Boende kring läderfabriksområdet känner oro och obehag att ha en ödlig och farlig rivningsfastighet till granne.

Tider

Huvudstudien planeras genomföras under 2004.

GENOMFÖRANDE

Planerad aktiviteter

Expertkompetens

- Ansvarsutredning, Länsstyrelsen i Skåne län ansvarar för utredningen
- Sammanställning av genomförda undersökningar/analyser.
- Dokumentering av nuvarande miljöförhållanden i Bäljaneå.
Kompletterande undersökningar som skall leda till karaktärisering och avgränsning av föroreningarna i detalj.
- Undersökning av byggnader.
- Riskbedömning / platsspecifika riktvärden.
- Åtgärdsutredning med åtgärdsförslag med övergripande och mätbara åtgärds mål, samt bedömning av kostnader och miljöeffekter.

Kommun/projektledare:

- Upprätta direktiv för miljökontroll
- Upprätta underlag för informations- och dokumentationsprogram
- Upprätta projekteringsdirektiv för kommande sanering, planering och budgetering för efterbehandlingsarbetet
- Sammanställning av huvudstudien och underlag för ansökan om medel för efterbehandling

Kommun/projektledare inkl beställarstöd:

- Riskvärdering
- Åtgärds mål

Länsstyrelsen:

Ansvarsutredning.

Målbeskrivning för efterbehandlingsprojektet

Kommunens ambition är att efterbehandlingsprojektet skall genomföras på ett föredömligt sätt. Kunskap och erfarenheter från projektet skall dokumenteras samt spridas.

Alla intresserade skall regelbundet informeras och kunna ta del av information angående efterbehandlingsprojektet

Övergripande åtgärds mål.

- Området skall efterbehandlas så att grundvattnet skyddas och inte utsätts för föroreningsrisk från verksamheten vid fd läderfabriken.
- Bäljaneå skall skyddas mot föroreningar.
- Områdets framtida markanvändning ; ”naturmark” skall medge att området blir tillgängligt för medborgarna och skall främja den biologiska mångfalden inom naturområdet.
- Fabriksbyggnaderna skall rivras och förorenat byggnadsmaterial skall omhändertas.
- Kommunen skall dokumentera och sprida vidare den kunskap och erfarenhet som projektet ger.
- Kommunen är angelägen om att öppenhet skall råda inom projektet.

Kvalitetssäkring

Kommunen avser att upprätta ett program för kvalitetssäkring av projektet.

Organisation

Kommunstyrelsen kommer att tillsätta en projektgrupp som under kommunstyrelsen självständigt ansvarar för genomförandet och ansvarar för projektets ekonomi och ekonomiska redovisning av de utredningar som behövs för att färdigställa huvudstudien.

Projektets målsättning är att huvudstudien skall leda till ansökan om medel till efterbehandling av f.d. Klippans Läderfabrik.

Projektets strategiska arbete skall kännetecknas av miljökunskap, planering, helhetssyn och logik.

Projektorganisation planeras enligt följande:

Projektägare/beställare är kommunstyrelsen

Styrgrupp består av förtroendevalda ur kommunstyrelsens och miljö- och byggnämndens presidie samt adjungerande ledamöter.

Projektgrupp består av kommunchefen, miljöchefen, stadsarkitekten, teknisk chef samt för projektet särskilt anställd projektledare. Kommunen kommer att engagera/anställa en projektledare, som också är informationsansvarig.

Projektgruppen samarbetar med projektstöd från Länsstyrelsen i Skåne län, SGU, SGI m.fl. Gruppen strategiska arbete skall kännetecknas av miljökunskap, planering, helhetssyn och logik.

Till projektgruppen knyts olika referensgrupper exempelvis fiskevårdsföreningen, boende i närområdet, naturvårdsförening m. fl.

Projektgruppen fattar beslut i huvudfrågor och besluten verkställs av projektledaren, som fortlöpande skall leda och följa arbetet med huvudstudien.

Ekonomisk uppföljning och utvärdering görs kontinuerligt av projektledaren. För ekonomihantering motsvarar huvudstudien ett projekt och redovisning samt fakturahanteringen fungerar enligt kommunens vanliga rutiner.

Avsiktsförklaring

Saneringen av Läderfabriksområdet innebär en stor satsning och en positiv handling för miljön i Klippan.

- Kommunen är huvudman för projektet att ta fram en huvudstudie.
- Kommunen är beredd att ta på sig huvudmannaskapet för de saneringsåtgärder som man kommer fram till i huvudstudien.
- Kommunen är också beredd att ta över ägandet av marken efter en framgångsrik sanering, vilket innebär att området efterbehandlats så långt det är tekniskt, ekonomiskt och miljömässigt rimligt och så att vidare krav inte ska behöva ställas.
- För att ta över ägandet förutsätter kommunen att man i framtiden inte åläggs betalningsansvar för ytterligare sanering.

Projektplan

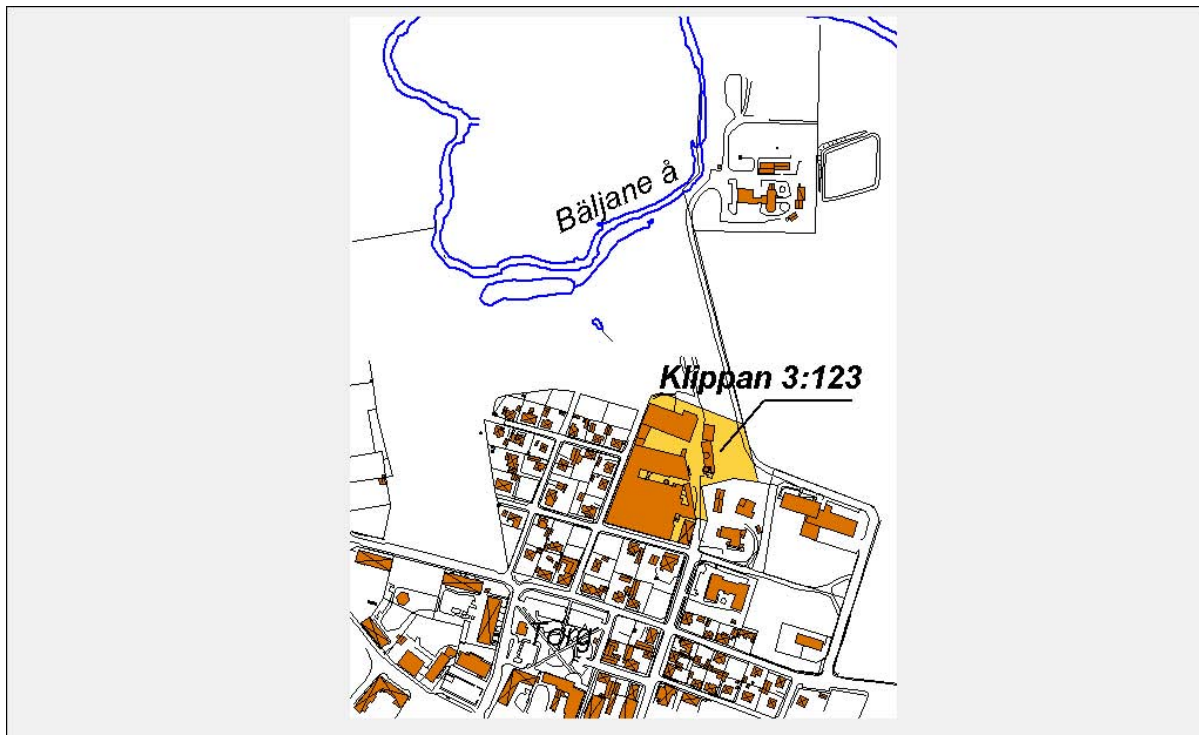
Huvudstudien planeras genomföras under 2004.

Sökt belopp-

Finansiering enligt bilaga 2.

Klippans kommun	0,25 milj
Sökt bidrag	2 milj
Total kostnad	2,25 milj

KARTA över området

Budgetkalkyl:

Upparbetade kostnader t.o.m. beslutsdatum	0,1 milj
Styrgrupp	0,1 milj
Projektgrupp/referensgrupp	0,1 milj
Projektledare	0,6 milj
Projektassistent	0,05 milj
Kontor, inventarier och dyl.	0,3 milj
Undersökningar utredning, konsultstöd	1 milj
Summa	2,25 milj

Finansiering:

Klippans kommun	0,25 milj
Sökt bidrag	2 milj

HISTORIEBAKGRUND

Klippans Chromläderfabrik startade sin verksamhet att framställa läder och lädervaror 1906. Verksamheten pågick fram till 1988.

Företaget bedrevs med stöd av dispensbeslut från Naturvårdsverket 1976-01-23 (nr 6/1976) och 1979-01-18 (nr 4/1979) samt beslut från Koncessionsnämnden meddelat 1982-09-29.

Länsstyrelsen har haft tillsynsansvar för verksamheten. Länsstyrelsen har också tidigare tagit ansvar för att söka medel för hantering av undersökningar, saneringar och att genomföra undersökningar. Under 1988 upphörde verksamheten och fastigheten försålles.

I samband med nedläggningen framfördes krav på att undersöka kromläckage från spaltläderdeponi. Höga halter påvisades nära spaltläderdeponin. Nya undersökningar 1989 visade höga halter krom kring före detta reningsdammar belägna intill Bäljaneå. Även mossprover i Bäljaneå visade på anmärkningsvärt höga halter av krom.

Länsstyrelsen ställde 1989-1995 upprepade krav på fastighetsägaren att utreda föroreningssituationen. Några fortsatta undersökningar kom dock aldrig till stånd, eftersom läderfabrikens ägarförhållanden ständigt förändrades och var mycket oklara.

1993-11-11 försattes dåvarande ägare till fabriksfastigheten i konkurs. Fastigheten hade då av flera olika ägare varit föremål för markspekulation.

Konkursförvaltare har sedan dess varit Linskog Malmström Advokatbyrå HB, Box 27707, 11591 Stockholm, Thomas Olog.

Länsstyrelsen sökt 1995/1996 tillsammans med Klippans kommun bidrag från Naturvårdsverket för att klarlägga föroreningssituationen samt genomföra sanering av markområdet med läderfabrikens reningsdammar längs Bäljaneå. Naturvårdsverket beviljade bidrag med 4 950 000 kr. Åtgärderna efter miljöteknisk undersökning innebar att förorenade

jordmassor schaktades till anlagda deponier på området. Deponierna täcktes med bentonitduk, HDPE-duk, dräneringslager samt överst morän.

Saneringen av reningsdammar och en del av spaltläderdeponin genomfördes enligt planerna, men under arbetets gång upptäcktes en ledning, som inte tidigare varit synlig, varifrån det kom vatten med höga halter av krom och arsenik.

Ledningen kom från läderfabrikens industriområde och mynnade ut i det sanerade området.

Naturvårdsverket beviljade därför ytterligare 50 000 kr avsedda för översiktlig miljöteknisk markundersökning av industriområdet samt för att spåra och stoppa ledningen med det förorenade vattnet.

Undersökningen visade att höga halter av krom och arsenik fanns i ledningar, grundvatten och jord/utfyllningar. Utflödet från processledningen gick ej att stoppa eftersom det dränerar både fabriksområdet och kringliggande mark. Det fanns hellre inte möjlighet att leda bort detta vatten på annat sätt. Alltså rinner förorenat vatten oupphörligen från fabriksområdet ner i det tidigare sanerade områdets damm med direktutsläpp till Bäljaneå.

Kommunen har 1997, 1998 och 1999 sökt medel genom lokala investeringsprogrammet till fortsatt efterbehandling av förorenad mark utan att få del av några medel. Miljödepartementet har motiverat sina beslut med att hänvisa till Naturvårdsverket som har medel avsedda för efterbehandlingsåtgärder.

Kontakter med Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Skåne län har fortsatt och på uppdrag av länsstyrelsen genomfördes 2002 en fördjupad markundersökning, fas 2-undersökning. Syftet med undersökningen var att beskriva föroreningssituationen i mark, delvis byggnader och grundvatten, klarlägga källan för konstaterat spillvattenläckage till det sanerade området, underlag för riskbedömning samt ge förslag på efterbehandlingsåtgärder med kostnadsuppskattning.

Sammantaget visar de kompletterande undersökningarna att mängden och

halterna föroreningar är mycket stora framförallt i utfyllnadsområden i anslutning till fabriksbyggnaderna. De dominerande föroreningarna med mycket hög farlighet är arsenik, bly, sexvärt krom och polyaromatiska kolväten. Föroreningar med hög farlighet är trevärt krom samt koppar och med måttlig farlighet zink samt alifatiska kolväten.

Baserat på utvärderingsresultatet bedöms området som MIFO-klass 1 område, mycket stor risk.

Fabriksområdet ligger endast några kvarter från torget och centrum.

Läderfabriksområdet inte bara förfular Klippans centrum utan utgör också en fara med sina uppenbart förfallna byggnader.

Trots att området är inhägnat, är det enkelt för obehöriga att ta sig in på f d

industriområdet där många faror lurar, exempelvis öppna brunnar, trapp/hisschakt, kulvertledningar osv. Fabriksbyggnaderna är förfallna, fasader av tegelsten vittrar sönder och boende i området känner social otrivsel. Bäljaneå utsätts för ständig föroreningsrisk. Ån har ett unikt laxbestånd. Den hyser botaniska och faunistiska värden och är betydelsefull ur rekreations och landskapssynpunkt. Sammanfattningsvis visar alla utförda undersökningar, närheten och därmed föroreningsrisken av Bäljaneå samt kommuninvånarnas oro, att behovet av att få läderfabriksområdet sanerat är väl underbyggt och mycket angeläget.